

Ongewenst gedrag & seksuele intimidatie

Introductie

Bij de meest voorkomende vorm van seksuele intimidatie kan iedereen zich wel iets voorstellen. Dubbelzinnige opmerkingen, het openlijk onderling vergelijken van (een deel van) het lichaam van sporters (of trainers), maar ook het vertonen van (seks)foto's.

Gedrag dat de één kan waarderen, maar waar een ander zich niet prettig bij voelt. Dit maakt deze vorm direct ook tot de ingewikkeldste: er is een groot grijs gebied, waarvan de grenzen van persoon tot persoon verschillen. Toch is het belangrijk oog te hebben voor deze, vaak als "onschuldig" betitelde vormen van seksuele intimidatie. Ten eerste omdat er groepen sporters zijn die zich niet op hun gemak voelen bij een vereniging waar dit veel voorkomt. Ten tweede omdat ernstige vormen, zoals aanranding of schijnbaar geaccepteerde verhoudingen tussen gezaghebbende (bijv. coach) met afhankelijke (sporter), bijna altijd met iets "onschuldigs" zijn begonnen. En ten slotte omdat excessen meer voorkomen in een omgeving waar alledaagse seksuele intimidatie "normaal" is.

NOC*NSF heeft ter preventie van seksuele intimidatie in de sport een aantal gedragsregels opgesteld. Deze gedragsregels zijn van belang voor iedereen die aan sport doet. Ze zijn vooral bedoeld om alle begeleiders van sporters en van sportactiviteiten een richtlijn te geven ten aanzien van welk gedrag wel en niet is toegestaan.

HGC hecht er gezien de recente gebeurtenissen aan om deze gedragsregels bij de vrijwilligers onder de aandacht te brengen. De gedragsregels zijn richtlijnen voor de begeleider, waarmee seksuele intimidatie kan worden voorkomen. Ze geven de grenzen aan van het handelen. Ze fungeren als toetssteen voor het gedrag van begeleiders en sporters in concrete situaties. Ze nodigen uit tot nadenken en discussiëren over het eigen handelen en dat van anderen in de sportomgeving.

Aandacht voor seksuele intimidatie in de sport is belangrijk en noodzakelijk, maar het mag niet betekenen dat er een heksenjacht ontstaat. De relatie tussen sporters onderling en tussen sporters en hun begeleider heeft bijna altijd een fysieke component. Het respect voor de sporter en voor diens lichaam moet daarbij altijd vooropstaan.

Ongewenst gedrag en seksuele intimidatie.

Wat 'gewenst' en 'ongewenst' is, verschilt per persoon. De één lacht mee met dubbelzinnige grappen, de ander voelt zich er behoorlijk ongemakkelijk onder. Wat voor de één bemoedigend klopje is, kan een ander opvatten als een vervelende en onnodige aanraking.

Een veel minder 'grijs gebied' is seksueel misbruik. Die term wordt gebruikt als volwassenen seksuele handelingen verrichten met kinderen onder de zestien jaar. We spreken ook van misbruik als het slachtoffer - ongeacht zijn of haar leeftijd - een afhankelijke positie heeft ten opzichte van de pleger. Vaak begint grensoverschrijdend gedrag met een 'onschuldig' voorval, een grap of een verdwaalde hand.

Seksuele intimidatie is elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren.

Seksuele intimidatie kan voorkomen tussen sporters onderling, tussen kader onderling en tussen sporters en kader. Het is een breed begrip. Dubbelzinnige grapjes, onverwachte aanrakingen en pin-ups in de verzorgingsruimte kúnnen als intimiderend worden ervaren.

Ook ondubbelzinnige, strafbare vormen van seksueel misbruik, zoals aanranding en verkrachting, vallen onder seksuele intimidatie. Dergelijke vormen van seksuele intimidatie beginnen vaak met 'onschuldige' vormen van intimidatie.

Machtsverschillen

Seksuele intimidatie komt het meest voor in relaties waarbij sprake is van een machtsverschil. Dat machtsverschil kan te maken hebben met leeftijd (volwassene tegenover kind), positie (trainer tegenover sporter) of getal (groep tegenover eenling).

De verantwoordelijkheid van de begeleider

Naast een sportieve taak heeft een sportbegeleider ook een (weliswaar gedeelde) opvoedkundige opdracht. De begeleider is medeverantwoordelijk voor de veiligheid, de gezondheid en het welzijn van de (jonge) sporter en voor diens ontwikkeling naar zelfstandigheid. Daarbij moet de begeleider zelf de persoonlijke grenzen van de sporter respecteren en de grenzen van professioneel gedrag niet overschrijden. Ook moet een begeleider de sporter ondersteunen in het zelf stellen van grenzen naar anderen toe.

Als trainer of begeleider kun je er veel aan doen om seksuele intimidatie te voorkomen. Ten eerste is het belangrijk dat je de 'risico's van het vak' kent en dat je je verantwoordelijkheden als begeleider serieus neemt. Sta eens stil bij de relatie die je met je sporters hebt, hoe je omgaat met fysiek contact, hun privacy, in welke mate je je mengt in het privéleven van de sporter enzovoort. Vraag eens aan de sporters die je traint of begeleidt wat zij als intimiderend of ongewenst gedrag beschouwen. Peil ook eens bij collega's hoe zij hierover denken en spreek elkaar aan bij twijfels.

'Mag ik ze dan geen aai meer over hun bol geven?'

De omgang tussen mensen en het lichamelijke contact bij het sporten laten zich niet tot in detail regelen. Dat is ook niet de bedoeling van de gedragsregels. Lichamelijk contact kan functioneel zijn en een 'aai over de bol' kan motiverend en prettig zijn. Aanrakingen en bijvoorbeeld het geven van complimentjes moeten in de sport geen taboe worden.

Hoe te handelen bij overschrijding van de regels?

Als je grensoverschrijdend gedrag signaleert, dien je maatregelen te nemen. Wat kun je doen?

- De betreffende persoon op zijn gedrag aanspreken.
- De vertrouwenspersoon of het bestuur van HGC aanspreken (in overleg met het slachtoffer).
- In overleg met deze partijen en natuurlijk het slachtoffer kunnen vervolgens eventuele verdere stappen genomen worden, zoals aangifte doen bij de politie.

[V1.1, 14.10.2014]